

Дяденко А.В.

Державний торговельно-економічний університет
Науковий керівник: Шведова Г.А.,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
правового забезпечення безпеки бізнесу,
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ТОРГІВЛЮ ЛЮДЬМИ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Проблема торгівлі людьми зародилася з давніх-давен і залишається актуальною у наш час. Цим почали займатися ще в античному світі, рабів примушували виконувати будь-які завдання в залежності від епохи. XVI століття це період великих географічних відкриттів, розвиток колоніарних імперій та расової дискримінації, тоді і розпочалась масштабна торгівля африканцями [1]. Як такої відповідальності за вчинення даних злочинів не було, але невдовзі суспільство почало підіймати і вирішувати це питання. Після настання індустріальної революції виникла потреба в дешевій робочій силі, що призвело до появи нових форм експлуатації, таких як дитяча праця та тривалі робочі дні в неналежних умовах. Війни XX століття сприяли зростанню торгівлі людьми для використання їх в якості військовополонених, примусових робітників та сексуальних рабинь. Швидке поширення цього ганебного явища в сучасній Україні зумовило необхідність прийняття відповідних законів та інших нормативно-правових актів, спрямованих на боротьбу з цим вперше було введено норму від 24 березня 1998 року № 210/98 ВР, згідно з яким Кримінальний кодекс (далі - КК) України доповнено статтею 124-1 «Торгівля людьми» [2].

У наші дні ця проблема набуває нових обертів та стає більш прихованою. Жертвами торгівлі людьми стають наші співгромадяни, які прагнуть за будь-яку ціну вирватися з важких умов життя, а тому часто бездумно погоджуються покинути батьківщину, наївно вірячи порожнім обіцянкам про швидке збільшення своїх доходів. У результаті багато з них опиняються в складних життєвих обставинах, піддаються нещадній фізичній і психологічній експлуатації, змушені виконувати важку неоплачувану роботу та завдання вище своїх сил, а також зазнають побоїв, погроз і принижень. Проблема торгівлі людьми турбує все цивілізоване людство. Незважаючи на те, що все більше країн об'єднують зусилля для боротьби з цим явищем, сучасне рабство залишається суворою реальністю.

За різними оцінками, щорічні прибутки злочинців від торгівлі людьми становлять мільярди доларів США. Законодавство у сфері протидії торгівлі людьми представлено низкою міжнародних конвенцій та декларацій, спрямованих на мобілізацію зусиль усіх країн для боротьби з торгівлею людьми, рабством та його проявами. Основною проблемою у запобіганні та розкритті цього виду злочинів є те, що не всі потерпілі можуть або хочуть звертатися за захистом своїх прав. Дуже часто перешкодою є те, що іноземні правоохоронні органи відмовляються співпрацювати з українськими правоохоронцями. Боротьба з торгівлею людьми не лише в Україні, а й у світі вимагає співпраці держав у цій сфері, вдосконалення законодавчої бази та розбудови спроможності української системи кримінальної юстиції, зокрема поліції, слідчих, прокурорів та судових органів. Необхідно також боротися з такими соціальними явищами, як бідність і відсутність освіти. Держава повинна забезпечити соціальний захист, психологічну та економічну підтримку постраждалим, а також створити робочі місця для своїх громадян. Найефективнішим способом запобігання торгівлі людьми є створення урядом широкого потоку легальної та регулярної міграції. Заохочуючи більшу кількість

мігрантів використовувати офіційні канали, уряди можуть точніше виявляти, ізолювати та запобігати використанню нелегальних засобів.

Конвенція Ради Європи була створена для протидії торгівлі людьми, яка набула чинності 1 лютого 2008 року, спрямована на запобігання торгівлі людьми, захист прав людини жертв торгівлі людьми та забезпечення ефективного розслідування і судового переслідування [3]. Конвенція застосовується до всіх форм торгівлі людьми як внутрішньої, так і транснаціональної, та незалежно від того, чи пов'язана вона з організованою злочинністю, чи ні і до всіх осіб (жінок, чоловіків і дітей), які стали жертвами торгівлі людьми, і охоплює всі форми експлуатації. Крім того, вона передбачає заходи щодо сприяння міжнародному співробітництву та співпраці з громадянським суспільством. Конвенція включає комплекс заходів, включаючи профілактику, захист жертв, переслідування злочинців та міжнародне співробітництво. Особливістю Конвенції є наявність ефективного механізму моніторингу, він складається з двох елементів: Групи експертів із заходів стосовно протидії торгівлі людьми (ГРЕТА) і Комітету сторін. Можна погодитися з думкою законодавця, що він дозволяє оцінювати виконання її положень державами-учасницями. Таким чином, Конвенція сприяє створенню більш безпечного світу, в якому кожна людина має право на життя без страху бути проданою або експлуатованою.

Сучасні проблеми торгівлі людьми зосереджені на її прихованому характері, коли жертви потрапляють у пастку експлуатації, намагаючись покращити свої умови життя. Незважаючи на міжнародні зусилля та законодавчі заходи, такі як законодавство України 1998 року, проблема торгівлі людьми не була вирішена. Прибутки від цього злочину складають мільярди доларів щороку, але основними проблемами є недостатня поінформованість жертв, відсутність співпраці між правоохоронними органами різних країн та відсутність належної соціальної підтримки. Ефективна боротьба з торгівлею людьми вимагає міжнародної співпраці, а також вдосконалення правової бази, освіти та подолання бідності. Необхідно активно впроваджувати заходи, передбачені міжнародними конвенціями, такими як Конвенція Ради Європи 2008 року, яка сприяє легальній міграції з метою запобігання експлуатації та встановлює комплексний підхід до запобігання торгівлі людьми та захисту постраждалих.

Наразі єдиною статтею у законодавстві України, що передбачає покарання за кримінальні правопорушення - торгівлю людьми - є стаття 149 КК України. Відповідно до цього до цього закону, цей злочин являє собою вербування, переміщення, переховування, передачу або одержання людини, вчиненні з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу, чи вразливого стану особи [4]. Обов'язковою ознакою складу злочину, передбаченого статтею 149 КК України, є предмет злочину. Ним являється людина. Трупі людей та їх органи не є предметом цього злочину. Тому замах на вчинення злочину, передбаченого статтею 149 КК України, щодо мертвої людини може бути кваліфіковано лише як замах на торгівлю людьми. З огляду на суспільну небезпечність злочину торгівлі людьми, достатньо встановити факт домовленості про продаж людини на певних умовах та факт передачі людини. Чинне законодавство не вимагає встановлення обов'язкової умови для встановлення складу злочину, передбаченого статтею 149 КК України, а саме, факт передачі коштів. Це пов'язано з тим, що купівля-продаж може відбуватися з відстрочкою платежу, або ж винний може погодитися сплатити протягом певного періоду часу.

Ми вважаємо, що кожне придбання людини повинне мати негативну кримінально-правову оцінку з боку держави. Торгівля людьми - одна з найсерйозніших глобальних проблем, яка набуває нових рис і методів, а також все більшого ступеня приховування. Міжнародними та національними правовими документами передбачена відповідальність за такі злочини; однак практичне

викорінення вимагає кращого законодавства, підвищеної громадської обізнаності та форм співпраці між державами. Особливу увагу необхідно приділити допомозі жертвам торгівлі людьми — їх реабілітації та захисту. Ми погоджуємося з думками законотворців, але вважаємо, що необхідно посилити покарання для осіб, винних у вчиненні такого правопорушення. Розгляд та реалізація механізмів легальної міграції та програм соціального захисту громадян зменшить ризик їх експлуатації.

Список використаних джерел:

1. LibreTexts. 3.2: Рабство та становлення раси. *LibreTexts - Ukrayinska*. URL: [https://ukrayinska.libretexts.org/Гуманітарні_науки/Історія/Північноамериканська_національна_історія/Книга:Історія_США_\(американський_ґАВР\)/03:Британська_Північна_Америка/3.02:Рабство_та_становлення_раси](https://ukrayinska.libretexts.org/Гуманітарні_науки/Історія/Північноамериканська_національна_історія/Книга:Історія_США_(американський_ґАВР)/03:Британська_Північна_Америка/3.02:Рабство_та_становлення_раси)
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 1 квітня 1961р. до 2 черня 2016р. №210/98 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KD0006?an=480034>
3. Конвенція Ради Європи про протидію торгівлі людьми - Посібник з освіти в області прав людини за участі молоді. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/convention-on-action-against-trafficking-in-human-beings>
4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III (із змінами, внесеними згідно із Законами України). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.